

Arvika kommun

**Placering av barn och unga
Revisionsrapport**

Offentlig sektor
KPMG AB
2014-11-20
Antal sidor: 15

Innehåll

1.	Sammanfattning	1
2.	Bakgrund	3
3.	Syfte	3
4.	Avgränsning	4
5.	Revisionskriterier	4
6.	Ansvarig styrelse	4
7.	Metod	4
8.	Projektorganisation	4
9.	Resultat	5
9.1	Lagstiftning	5
9.2	Styrning och ledning av verksamheten	5
9.3	Handläggning i samband med placering	7
9.3.1	Anmälan eller ansökan inkommer	7
9.3.2	Rekrytering av familjehem	8
9.3.3	Verkställighet av insatsen placering	9
9.3.4	Riktlinjer och rutiner	11
9.4	Kostnader	11
9.5	Kommunstyrelsens uppföljning	12
10.	Slutsatser och rekommendationer	13

1. Sammanfattning

Vi har av Arvika kommuns revisorer fått i uppdrag att granska handlägningsprocessen gällande placeringar av barn och unga inom IFO-verksamheten. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2014.

Socialtjänstlagen reglerar att insatser ska ges utifrån individuella bedömningar och i samråd med den enskildes/dess företrädare. Lagen anger också att insatser i första hand ska ges på hemmaplan men situationen innebär ibland att barn och unga placeras i familjehem och på institution.

En placering är ett omfattande ingrepp i den personliga integriteten och ibland sker placeringar mot den enskildes vilja. Den så kallade vanvårdsutredningen har visat att vanvård och övergrepp skett i familjehem och på institutioner. Det tillhör socialtjänstens viktigaste uppgift att se till att de barn som samhället tagit hand om får en god och säker vård.

Arvika kommuns revisorer bedömer att verksamhet som riktar sig mot barn är viktig att granska. I revisorernas risk- och väsentlighetsbedömning framkommer att insatser riktade mot barn och unga ska riktas särskild uppmärksamhet och därmed har revisorerna bedömt det väsentligt att granska handlägningsprocessen gällande placeringar av barn och unga.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen bedriver verksamheten som rör placerade barn och unga på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Vår uppfattning är att kommunstyrelsen i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig och effektiv verksamhet avseende placeringar av barn och unga, även om granskningen påvisar vissa utvecklingsområden:

Vår bedömning är att riktlinjer ska vara fastställda av kommunstyrelsen och på så sätt politiskt förankrade. Riktlinjer bör finnas lättillgängliga via intranät eller för att säkerställa att det är den senaste versionen av riktlinje samt rutin. I områden där riktlinjer inte anses behöva fastställas av utskottet för Lärande och stöd bör arbetsprocesser beskrivas och dokumenteras. Det är vår uppfattning att riktlinjer och rutiner ska vara kopplade till Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete och att arbetsprocesserna ska vara beskrivna och dokumenterade.

I verksamheten för mottagande av ensamkommande barn har det framkommit att kommunstyrelsen inte säkerställer att det finns en särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet vid placering och som inte har kontakterna med familjehemmet eller HVB-hemmet. Vi anser att handläggning av ensamkommande barn ska ske på samma sätt som övriga placerade barn.

Verksamheten använder sig av indikatorer för sin kvalitetsuppföljning till kommunstyrelsen. En av dessa indikatorer är att antalet utbildade familjehem ska vara 30. Av rapporteringen framkommer att antalet är 17 och i kommentaren beskrivs att det trots att målet inte mer än till drygt hälften har uppfyllts, torde vara på en rimlig nivå. Vi menar att uppföljningen kan uppfattas som förvirrande och att det är svårt att bilda sig en uppfattning om kvalitén utifrån denna uppföljning.

I någon av de framtagna indikatorerna för att påvisa om målsättningarna uppnås visar utredningstidernas medeltal och inte eventuella tillfällen där tidsfrister inte har hållits eller då beslut

om förlängd utredningstid har fattats. Vi menar att ett sådant sätt att redovisa kvalitetsresultat kan till exempel innebära att det inte framgår om verksamheten inte klarar att hålla lagstadgade tidsfrister i ett antal fall. Då det är den typen av avvikelser en kvalitetsuppföljning normalt avser att förhindra är detta ett olyckligt sätt att rapportera.

Andra intressanta kvalitetsområden att följa kan exempelvis enligt vår mening vara redovisning av antal genomförda besök hos barnet i familjehemmet och redovisning av enskilda barnsamtal.

Rekommendationer:

- Arbeta med att sammanställa processer och rutiner i ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, fastställa riktlinjer i kommunfullmäktige och tillse att riktlinjer och rutiner finns tillgängligt via intranätet
- Överväga att upprätta dokumenterade riktlinjer för rekrytering av familjehem
- Överväga att utse en särskilt utsedd socialsekreterare vid placering av ensamkommande barn som ansvarar för kontakterna med barnet och som inte ansvarar för kontakten med familjehemmet eller HVB-hemmet.
- Se över kvalitetsredovisningen såväl som kvalitetsindikatorer, mätbarhet och uppföljning
- Överväga att följa upp och utvärdera resultat av placeringar

2. Bakgrund

Vi har av Arvika kommuns revisorer fått i uppdrag att granska handläggningsprocessen gällande placeringar av barn och unga inom IFO-verksamheten. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2014.

Socialtjänstlagen reglerar att insatser ska ges utifrån individuella bedömningar och i samråd med den enskildes/dess företrädare. Lagen anger också att insatser i första hand ska ges på hemmaplan men situationen innebär ibland att barn och unga placeras i familjehem och på institution.

En placering är ett omfattande ingripande i den personliga integriteten och ibland sker placeringar mot den enskildes vilja. Den så kallade vanvårdsutredningen har visat att vanvård och övergrepp skett i familjehem och på institutioner. Det tillhör socialtjänstens viktigaste uppgift att se till att de barn som samhället tagit hand om får en god och säker vård.

Lagstiftaren har genom att reglera att placeringar av barn regelbundet ska följas upp markerat det stora ansvar som åligger kommunen.

Arvika kommuns revisorer bedömer att verksamhet som riktar sig mot barn är viktig att granska. I revisorernas risk- och väsentlighetsbedömning framkommer att insatser riktade mot barn och unga ska riktas särskild uppmärksamhet och därmed har revisorerna bedömt det väsentligt att granska handläggningsprocessen gällande placeringar av barn och unga.

3. Syfte

Granskningen utgår från kommunallagens nionde kapitel. Där anges bland annat att revisorerna ska pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Syftet med granskningen har därmed varit att bedöma om kommunstyrelsen bedriver verksamheten som rör placerade barn och unga på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Vi har därför granskat

Om det finns riktlinjer och rutiner som säkerställer en rättssäker och effektiv handläggning, dokumentation och hantering av personakter

Om det finns riktlinjer och/eller rutiner för rekrytering och uppföljning av familjehem

Om det finns riktlinjer och/eller rutiner för hur institutioner väljs

Om det finns rutiner för uppföljning av utvecklingen hos barn som placerats i familjehem och på institution

Om det säkerställs att riktlinjer och rutiner efterlevs

Om uppföljning och utvärdering av vilket resultat placeringen ger, sker i tillräcklig omfattning

4. Avgränsning

Granskningen har avsett att belysa handläggningsprocessen i samband med placering av barn och unga. Granskningen omfattar inte en fullständig bedömning av dokument och rutiner. Granskningen har översiktligt redovisat kostnader i samband med placeringar.

5. Revisionskriterier

Vi har bedömt om verksamheten uppfyller

- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52)
- Föreskrifter och allmänna råd
- Interna regelverk och policys
- Fullmäktigebeslut

6. Ansvarig styrelse

Granskningen har avsett kommunstyrelsen som är ansvarig för verksamhetsområdet Individ- och familjeomsorg och omfattar placeringar av barn och unga.

7. Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av relevanta dokument
- Intervjuer med verksamhetschef inom lärande och stöd, avdelningschef inom individ- och familjeomsorgen, enhetschef inom barn- och familjeenheten samt handläggare inom barn- och familjeenheten och familjerättsenheten.

Rapporten har sakgranskats av verksamhetschef inom Lärande och stöd och kvalitetssäkrats inom KPMG.

8. Projektorganisation

Granskningen har genomförts av Annelie Svensson, konsult, under ledning av David Bäcker, certifierad kommunal revisor.

9. Resultat

9.1 Lagstiftning

I socialtjänstlagens sjätte kapitel regleras allmänna bestämmelser om vård utanför det egna hemmet, det vill säga vård i familjehem och i hem för vård eller boende, HVB. Där framgår att socialnämnden har ansvar för familjehemsvården och att vården är av god kvalitet. I Arvika kommun motsvaras socialnämnden av kommunstyrelsen.

Av socialtjänstlagen framgår också att socialnämnden eller motsvarande har ansvar för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende och att familjehemmen ska erbjuda utbildning och stöd från nämnden.

Nämnden/styrelsen ska medverka till att de placerade barnen får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden, verka för att de får lämplig utbildning, den hälso- och sjukvård som de behöver samt lämna vårdnadshavarna och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

För att följa vården av det placerade barnet ska nämnden/styrelsen noga följa barnets vård i familjehemmet eller på institutionen genom regelbundna personliga besök, enskilda samtal med barnet, samtal med dem som tagit emot barnet samt samtal med vårdnadshavarna.

Nämnden/styrelsen ska särskilt uppmärksamma barnets hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

För att säkerställa att uppföljningen av barnet blir så kontinuerlig som möjligt ska en särskilt utsedd socialsekreterare ansvara för kontakterna med barnet, och socialsekreterare ska besöka barnet regelbundet, (enligt föreskrift minst fyra gånger per år). Den särskilt utsedde socialsekreteraren ska inte samtidigt ansvara för kontakterna med familjehemmet eller HVB-hemmet.

Var sjätte månad ska nämnden/styrelsen överväga om vården av barnet fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas.

Efter att barnet har varit placerat i samma familjehem under tre år från det att placeringen inleddes ska nämnden/styrelsen särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden till familjehemmet.

För många av besluten enligt socialtjänstlagen krävs delegation från nämnden/styrelsen till tjänstemän eller utskott. Detta regleras i en delegationsordning.

Beslut enligt Socialtjänstlagen är vanligtvis överklagningsbara.

9.2 Styrning och ledning av verksamheten

Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för kommunens verksamhetsenhet Lärande och stöd där individ- och familjeomsorg ingår. Till sin hjälp har kommunstyrelsen utskottet för lärande och stöd.

Utifrån kommunfullmäktiges Vision, verksamhetsidé, strategiska mål och strategier beskriver kommunen dess långsiktiga inriktning och politiska vilja.

Arvika kommuns vision: *Arvika, en attraktivare kommun*

Arvika kommuns verksamhetsidé: *Vi skapar förutsättningar för ett gott och tryggt liv för de som lever och verkar i Arvika kommun. Vi erbjuder en god service och uppmuntrar till kreativitet och initiativkraft.*

Verksamhetsidén är sedan nedbruten i fyra olika strategiska mål och strategier för att uppnå målen inom områdena:

Medborgare och kunder

Medarbetare

Förnyelse, tillväxt och utveckling

Ekonomi

När det gäller placeringar för barn och unga framgår i aktivitetsplan för förebyggande och stöd:

- Arbeta för att utveckla lösningar på hemmaplan i syfte att minska kostnader på institution
- Motivera familjehem att delta i utbildning för familjehem

För att följa upp måluppfyllelsen har ett antal indikatorer inom varje område valts ut. Avseende placeringar och familjehemsvård för barn och unga, är indikatorn:

Antal utredda och utbildade familjehem i och utanför Arvika kommun ska vara mer än 30.

Förvaltningens verksamhetsenhet inom Lärande och stöd leds av en verksamhetschef. Verksamhetsenheten består av Individ- och familjeomsorg, Förskola, Grundskola, Gymnasieskola, Musikskola, Elevhälsa och förebyggarenhet samt Tillståndsenhet.

Avdelningen Individ- och familjeomsorg omfattar i sin tur Barn- och familjeenhet, Ekonomiskt bistånd och vuxenenhet, Familjerättsenhet, Socialpsykiatrienhet, Arbetsmarknadsenhet, Flyktingenhet samt enhet för ungdomsgård och verksamheterna Fenix och Stegen. Varje enhet har en enhetschef som leder och fördelar arbetet och chefsansvar beskrivs genom en uppdragshandling.

Till tjänstemännens stöd i handläggningen av myndighetsutövning finns av verksamheten utarbetade riktlinjer och rutiner. I våra intervjuer framkommer att utskottet för lärande och stöd är informerad om innehållet i verksamhetens riktlinjer men riktlinjer inte är fastställda av utskottet eller kommunstyrelsen. Riktlinjer direkt avsedda för rekrytering, utredning och uppföljning av familjehem finns inte nedtecknade.

Region Värmland har i en nationell utvecklingsstrategi tagit fram en regional samverkansrutin för att förtydliga samverkan mellan socialtjänst, BVC, förskola och skola (inklusive elevhälsa), vid familjehemsplacering.

9.3 Handläggning i samband med placering

Enheterna Barn- och familj och familjerätt hanterar i huvudsak handläggning av placeringar av barn- och ungdomar. De båda grupperna består av handläggare med lång erfarenhet av socialt arbete och båda grupperna har enhetschefer som har haft uppdragen länge. Det är relativt låg personalomsättning inom arbetsgrupperna och det bidrar också till stabilitet i verksamheten. Handläggarna beskriver sina arbetsgrupper som grupper där man inte står själv med svåra bedömningar och beslut, utan där chefen är tillgänglig. Handläggarna använder det av socialstyrelsen framtagna verksamhetssystemet BBIC (Barnets behov i centrum) som stöd för handläggningen.

9.3.1 Anmälan eller ansökan inkommer

De utredningar avseende barn och unga som kan leda fram till placering inleds ofta med en så kallad orosanmälan från en anmälare men också genom egen ansökan. Det är handläggaren inom barn- och familjeenheten som tar emot ansökningar och anmälningar. När en ansökan inkommer ska alltid utredning inledas och då en orosanmälan avseende ett minderårigt barn inkommer till socialtjänsten ska genast en så kallad skyddsbedömning göras. Vid våra intervjuer framkommer att arbetsgruppen för utredningar av barn och deras familjer träffas dagligen varje morgon för att dela ut eventuella inkomna orosanmälningar inom gruppen.

Den som delegerats rätten att bedöma orosanmälningar ska bilda sig en uppfattning om barnet är i behov av omedelbar hjälp eller om det kan avvakta. I Arvika kommun är det barn och familjeenhetens chef som gör skyddsbedömning i samband med att orosanmälan inkommer. I våra intervjuer framkommer att skyddsbedömningar görs samma dag som anmälan inkommer eller dagen efter.

Inom fjorton dagar från att en anmälan har inkommit ska ett beslut fattas om en utredning ska inledas eller inte. När ett beslut om att inleda utredning har fattats så kan utredningen pågå som längst i 120 dagar. Om särskilda skäl finns kan utredningen, efter beslut av delegat, förlängas.

9.3.2 Mottagande av ensamkommande barn

När det gäller barn som anländer till Sverige utan vårdnadshavare, så kallade ensamkommande barn måste en utredning inledas direkt när barnet anlänt till kommunen. Utifrån att barnet vanligen inte har någon vistelseplats behöver barnet placeras. Vanligtvis placeras barnet på det av Arvika kommun drivna HVB-hemmet (Hem för vård och boende) eller i familjehem. Det innebär att alla ensamkommande barn som kommunen anvisas av Migrationsverket kommer att placeras. Eftersom barnet behöver en plats att vistas på så måste beslut om att inleda utredning och beslut om att placera barnet ske samma dag som barnet anländer. Därtill ska en utredningsplan, vårdplan och genomförandeplan sammanställas för att säkerställa vården av barnet. Då barnet vistas i Sverige utan sin legale företrädare måste också en god man utses. Det är överförmyndarnämnden som utför detta.

Arvika kommun har under år 2014 ungefär 20 ensamkommande barn inom sin verksamhet. För 2015 förväntas antalet öka till omkring 30. Antal boendeplatser vid Arvikas HVB (hem för vård eller boende) är för närvarande 12 platser och planeras utökas till 16 antal. Inom kommunen finns ett boende där migrationsverket har avtal om mottagning av asylsökande. Om barn anländer dit utan en legal företrädare ska kommunen utreda barnets situation och bedöma om det är lämpligt för barnet att vistas där eller om barnet är i behov av insats från socialtjänsten. Under året har 5 barn ansetts privatplacerade på asylboendet. Mottagandet av ensamkommande barn har ökat drastiskt på senare år och därmed har antalet utredningar ökat. Detta har inneburit en ökad arbetsbelastning för handläggare. Av intervjuerna framkommer att uppföljningen av de ensamkommande placerade barnen inte helt motsvarar lagkraven eftersom det inte finns en särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet och där denne samtidigt inte ansvarar för kontakterna med familjehemmet eller HVB-hemmet. Detta innebär att det finns risk för att de två rollernas krav kan komma i konflikt.

9.3.3 Rekrytering av familjehem

När socialtjänsten och familjen är överens om att placering är en lämplig åtgärd kan beslut om placering fattas. Vem som har rätt att fatta beslutet regleras i socialnämndens delegationsordning. I de fall en placering måste göras mot föräldrarnas och eventuellt barnets vilja sker ett omhändertagande och en placering. Ett beslut om omhändertagande enligt LVU (lag med särskilda bestämmelser om vård av unga) fattas av förvaltningsdomstol men på initiativ från nämnden/styrelsen.

Det tilltänkta familjehemmet rekryteras och utreds av två handläggare inom enheten familjerätt genom en så kallad djupintervju innan ett beslut kan fattas att familjehemmet får ta emot barn i sitt hem. I våra intervjuer beskriver familjerättssekreterarna att det blivit allt svårare att rekrytera familjehem. Familjehemssekreterarna bjuder in allmänheten till informationskvällar och hoppas att några familjer är intresserade av att gå vidare till djupintervju och utredning. Barnen som behöver placeras har allt svårare problematik och ibland måste handläggarna säga nej till familjer som önskar bli familjehem för att man bedömer att familjen inte har rätt kvalifikationer och förmågor. De sedan tidigare anlidade familjehemmen anlitas även vid nya placeringar.

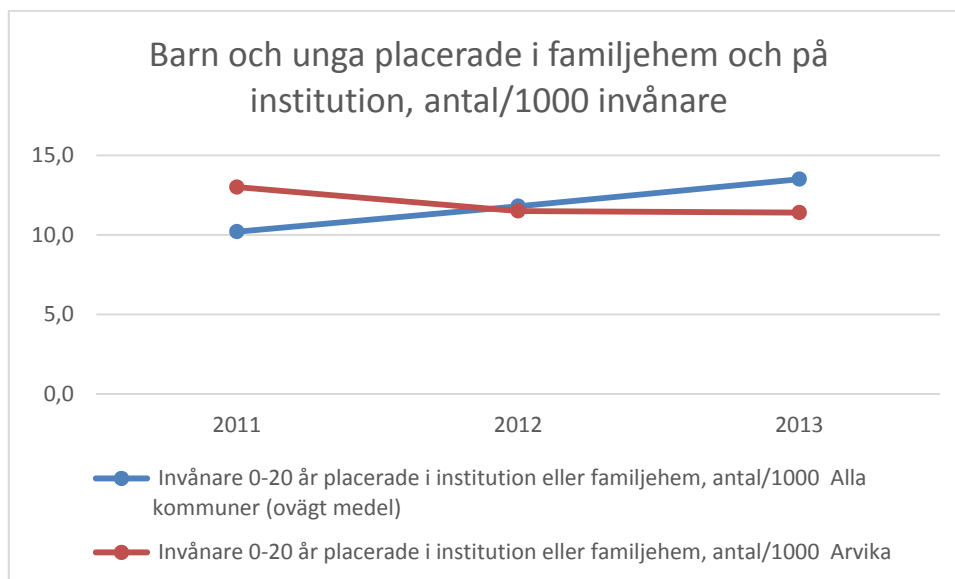
Familjesekreterarna samlar de utredda och godkända familjehemmen i ett register för att med hjälp av registret hitta lämpliga familjehem till barn som behöver familjehemsplaceras. Vid intervjuerna framkommer att handläggarna anser att arbetet med att rekrytera nya familjehem är en stor utmaning för socialtjänsten eftersom behovet av familjehem ökar och barnens egna svårigheter är allt mer komplexa, men allt färre familjer är manade att åta sig uppdraget. Alla familjehem erbjuder erforderlig utbildning. Uppföljning av hur familjehemmen fungerar och vilket stöd familjehemmet kan behöva sker främst genom handläggarens kontakt med familjehemmet. Inför en placering skrivs avtal med familjehemmet avseende familjehemsuppdragets omfattning, ersättning mm.

Handläggarna beskriver att det pågår ett utvecklingsarbete i länet, i Region Värmlands regi, för att utveckla rekrytering, utredning, utbildning och stöd och handledning inom familjehemsvården. I det arbetet har ett länsgemensamt samarbete avseende rekrytering av familjehem diskuterats.

9.3.4 Verkställighet av insatsen placering

När en utredning har lett fram till beslut om placering och det finns ett samtycke bedömer handläggaren om en placering i barnets egna nätverk är lämplig först innan andra alternativ kommer i fråga. Om familjehem är mest lämpligt kontaktar handläggaren familjerätten för att ett lämpligt familjehem ska utses. Det är familjerättssekreterarna som inleder matchningen mellan barn och familjehem. Därefter träffar familjerättens handläggare och utredande handläggare det tilltänkta familjehemmet tillsammans. Om det är möjligt och lämpligt kan föräldrarna till det barn som planeras att placeras vara med vid mötet. I de fall institution används är det ofta för att bryta barnets beteende mönster eller utifrån ett identifierat skyddsbehov.

När placeringen ska verkställas kopplas handläggare för uppföljning av insats in. I samband med detta utses den handläggaren till barnets särskilt utsedda handläggare. Inför placeringen används den antagna regionala samverkansrutinen vid familjehemsplacering. Rutinen ska säkerställa samverkan mellan socialtjänst, skola och i vissa fall hälso- och sjukvård. Handläggarna beskriver att arbets sättet utifrån rutinen är inarbetat. Inför placeringen upprättas en vårdplan för att klargöra insatsens mål och när placeringen är genomförd upprättas en genomförandeplan som beskriver hur vården ska genomföras i praktiken. Till sin hjälp har handläggarna dokument för uppföljning av insats i verksamhetssystemet BBIC (Barnets behov i centrum).

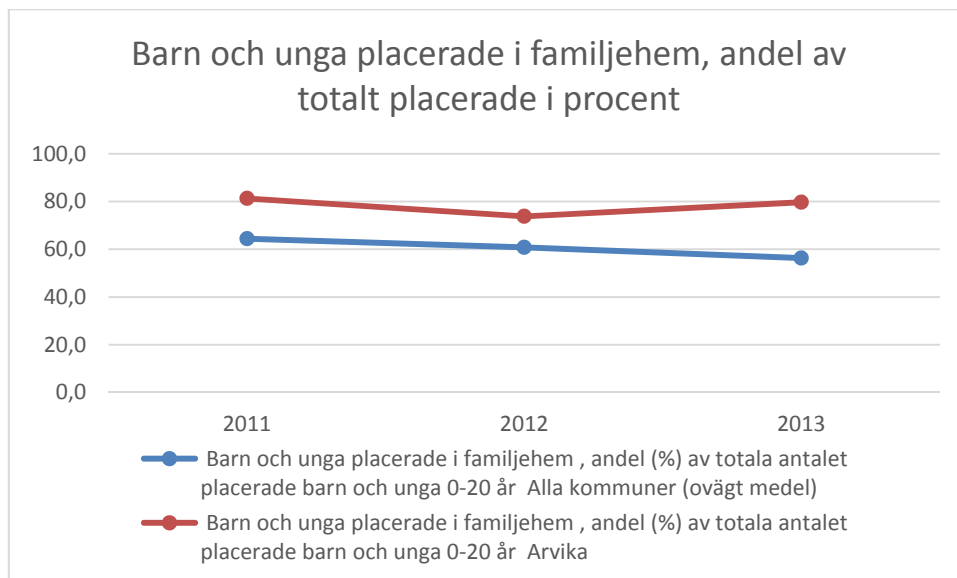

Källa: Kolada (Kommun och landstingsdatabasen)

Av tabellen ovan framgår att andelen barn som är placerade i familjehem eller på institution var högre än i genomsnittskommunen 2011, lika som genomsnittskommunen under 2012 och lägre än genomsnittskommunen under 2013. Av tabellen framgår också att trenden i landet är att antalet placeringar har ökat år från år.

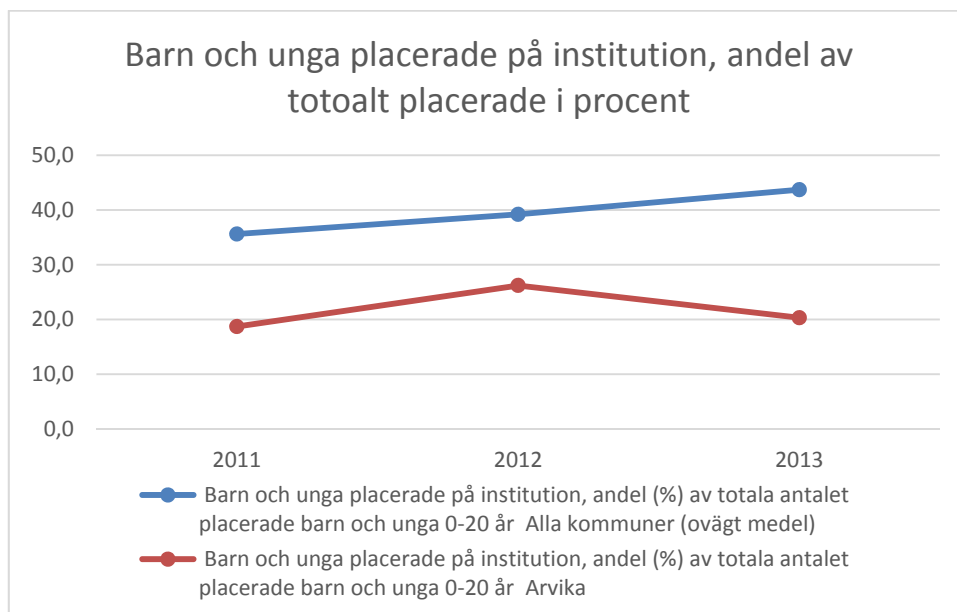
Vid våra intervjuer har framkommit att handläggarna märker en måttlig ökning av behovet av familjehem. Budgeten för 2013 följdes utan större budgetavvikelse, men inför 2014 förutspås negativa budgetavvikelse utifrån dyra enskilda placeringar och ökning av behovet av familjehem.

Av verksamhetsberättelsen för 2013 framgår att antalet placerade barn ökat från 2012 till 2013 men antalet vård dygn är ungefär lika.

Källa: Kolada (Kommun och landstingsdatabasen)

Av tabellerna ovan och nedan framgår för år 2013 att procentandelen familjehemsplacerade i Arvika kommun är ca 80 och andelen institutionsplacerade är ca 20 procent. I jämförelse med genomsnittet för landet är andelen familjehemsplacerade 56 procent och institutionsplacerade 44 procentandelar.

Statistiken från Kolada (Kommun och landstingsdatabasen) avspeglar kommunens strategi med hemmaplanslösningar i första hand och familjehemsplaceringar i andra hand för att undvika institutionsplaceringar.

9.3.5 Riktlinjer och rutiner

Verksamheten har tagit fram riktlinjer och rutiner för att säkerställa en rättssäker och effektiv handläggning, dokumentation och hantering av personakter, men de är inte fastställda av utskottet för lärande och stöd. De intervjuade beskriver att enheterna använder två planeringsdagar årligen till att uppdatera rutiner. Rutinerna är i dagsläget inte kopplade till ett fungerande ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Verksamheten har antagit den av Region Värmland utarbetade regionala samverkansrutinen vid familjehemsplacering. Rutinen ska säkerställa samverkan mellan socialtjänst, skola och i vissa fall hälso- och sjukvård så att barnets mottagande i den nya miljön ska bli så välkomnande och ändamålsenlig som möjligt.

I dagsläget har verksamheten ingen strategi för uppföljning av resultatet av placeringar, men i intervjuerna beskrivs att det är ett utvecklingsområde som verksamheten anser intressant och viktigt.

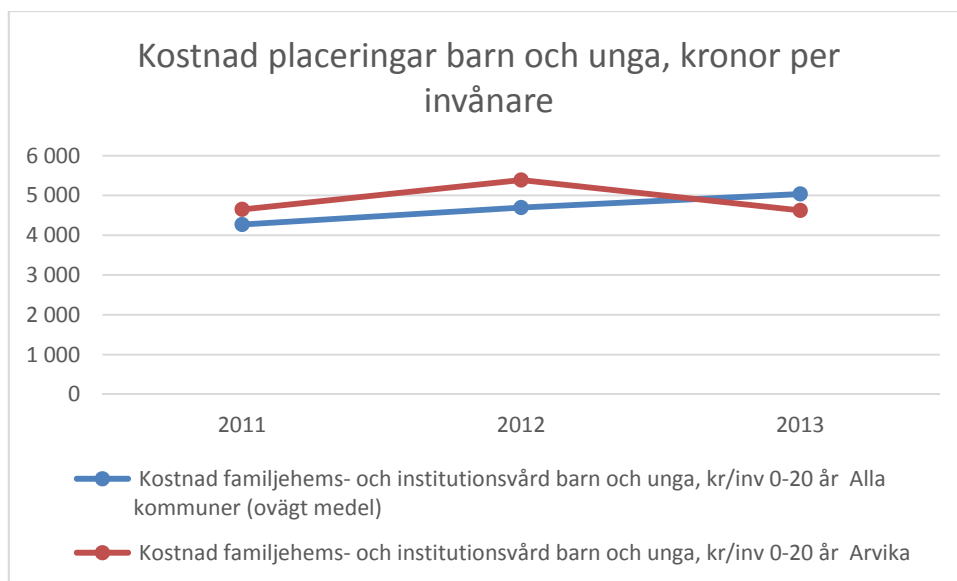
Det finns inte dokumenterade riktlinjer för rekrytering av familjehem. Av intervjuerna framgår att det pågår ett utvecklingsarbete avseende familjehemsvården inom Region Värmland och att det kan komma att innebära gemensamma riktlinjer för rekrytering samt samarbete mellan de värmländska kommunerna avseende rekrytering och utredning.

9.4 Kostnader

Enligt våra intervjuer visar prognoser att kostnaden kommer att öka under 2014. Det anses bero på enskilda placeringar som blivit dyra och att det sker en ökning av antal placerade barn.

Antalet vårddygn i familjehem har enligt verksamhetsberättelsen 2013 minskat de senaste åren men antalet placerade barn har ökat. Det tyder på att barnen har varit placerade under kortare tid. Kostnaden per vårddygn har minskat från 2012 (538 kr/vård dygn) till 2013 (523 kr/vård dygn).

Av tabellen nedan kan utläsas att kostnaden för placeringar i familjehem såväl som på institution minskat utifrån beräkning baserat på invånare 0-20 år.

Kommunens uppföljning av familjehemsplaceringar och institutionsplaceringar för barn och ungdomar som presenteras i verksamhetsberättelsen 2013 utgår från det lagrum som placeringen gjorts utifrån och inte från insatsen. Det gör att siffrorna inte är helt kompatibla med statistiken från kommun och landstingsdatabasen, Kolada. I verksamhetsberättelsen för 2013 framkommer att kostnaden per vård dygn avseende barn som vårdats enligt LVU (lag med särskilda bestämmelser för vård av unga) ökat från 2982 kr/vård dygn för 2012 till 3866 kr/ vård dygn för 2013. Antalet vård dygn har gått ner från 1482 under 2012 till 1353 år 2013.

9.5 Kommunstyrelsens uppföljning

Verksamhetsplanen följs upp i en årlig verksamhetsberättelse som rapporteras till kommunstyrelsen.

Den utvalda indikatorn för området placeringar: Antal utredda och utbildade familjehem i och utanför Arvika kommun ska vara fler än 30, har i verksamhetsberättelsen uppgetts till 17 för 2013. I kommentaren beskrivs att målet inte är uppnått men att utfallet anses vara rimligt.

Utöver indikatorn för placeringar finns också indikatorerna -genomsnittlig utredningstid inom socialtjänsten barn och unga 0-20 år och indikatorn -personligt besök hos handläggare inom två veckor vid socialtjänsten avseende handläggning av barn och placering.

I verksamhetsberättelse för 2013 framgår att målet för indikatorn -personligt besök inom socialtjänsten barn och unga 0-20 år är mer än 95 %. I kommentaren framgår att målet uppnås med enstaka undantag.

Målet för indikatorn, -genomsnittlig utredningstid inom socialtjänsten barn och unga 0-20 år, är mindre än 4 månaders utredningstid. Resultatet visar att den genomsnittliga utredningstiden är 3,7 månader och att målet anses vara uppnått.

10. Slutsatser och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen bedriver verksamheten som rör placerade barn och unga på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Vår uppfattning är att kommunstyrelsen i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig och effektiv verksamhet avseende placeringar av barn och unga, även om granskningen påvisar vissa utvecklingsområden:

Vår bedömning är att riktlinjer ska vara fastställda av kommunstyrelsen och på så sätt politiskt förankrade. Riktlinjer bör finnas lättillgängliga via intranät eller för att säkerställa att det är den senaste versionen av riktlinje samt rutin. I områden där riktlinjer inte anses behöva fastställas av utskottet för Lärande och stöd bör arbetsprocesser beskrivas. Det är vår uppfattning att riktlinjer och rutiner ska vara kopplade till Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete och att arbetsprocesserna ska vara beskrivna.

I verksamheten för mottagande av ensamkommande barn har det framkommit att kommunstyrelsen inte säkerställer att det finns en särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet vid placering och som inte har kontakterna med familjehemmet eller HVB-hemmet. Vi anser att handläggning av ensamkommande barn ska ske på samma sätt som övriga placerade barn.

Verksamheten använder sig av indikatorer för sin kvalitetsuppföljning till kommunstyrelsen. En av dessa indikatorer är att antalet utbildade familjehem ska vara 30. Av rapporteringen framkommer att antalet är 17 och i kommentaren beskrivs att det trots att målet inte mer än till drygt hälften har uppfyllts, torde vara på en rimlig nivå. Vi menar att uppföljningen kan uppfattas som förvirrande och att det är svårt att bilda sig en uppfattning om kvalitén utifrån denna uppföljning.

I någon av de framtagna indikatorerna för att påvisa om målsättningarna uppnås visar utredningstidernas medeltal och inte eventuella tillfällen där tidsfrister inte har hållits eller då beslut om förlängd utredningstid har fattats. Vi menar att ett sådant sätt att redovisa kvalitetsresultat kan till exempel innebära att det inte framgår om verksamheten inte klarar att hålla lagstadgade tidsfrister i ett antal fall. Då det är den typen av avvikelser en kvalitetsuppföljning normalt avser att förhindra är det ett olyckligt sätt att rapportera enligt vår mening.

Andra intressanta kvalitetsområden att följa kan exempelvis vara redovisning av antal genomförda besök hos barnet i familjehemmet och redovisning av enskilda barnsamtal.

Vi har granskat:

Om det finns riktlinjer och rutiner som säkerställer en rättssäker och effektiv handläggning, dokumentation och hantering av personakter

Handläggarna beskriver att tillämpningen av verksamhetssystemet BBIC, bidrar till att säkerställa en rättssäker handläggning och dokumentation. Verksamheten har tagit fram riktlinjer men de är enligt våra intervjuer inte fastställda av utskottet för lärande och stöd. Verksamheten använder två planeringsdagar årligen till att uppdatera rutiner. Rutinerna och riktlinjer är i dagsläget inte

kopplade till beskrivna arbetsprocesser och ett fungerande ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Vår bedömning är att riktlinjer bör vara fastställda av utskottet för lärande och stöd och att riktlinjer, rutiner och arbetsprocesser ska ingå i ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete.

Om det finns riktlinjer och/eller rutiner för rekrytering och uppföljning av familjehem

Det finns inte några dokumenterade riktlinjer för rekrytering. Det pågår dock ett utvecklingsarbete avseende familjehemsvården och numer erbjuds alla familjehem utbildning. Uppföljning av familjehemmet sker främst genom handläggares kontakt med familjehemmet. Vår bedömning är att verksamheten bör utarbeta skriftliga riktlinjer för rekrytering av familjehem och arbeta systematiskt för att följa upp familjehemsvården.

Om det finns riktlinjer och/eller rutiner för hur institutioner väljs

Det finns en tydlig politisk vilja att undvika institutionsplacering och istället pröva hemmaplanslösningar. I de fall institutioner bedöms nödvändiga anlitar verksamheten de sedan tidigare upphandlade institutionerna i första hand. Vi anser att minskat antal vård dygn tyder på att verksamheten följer den politiska målsättningen att i första hand använda sig av hemmaplanslösningar.

Om det finns rutiner för uppföljning av utvecklingen hos barn som placerats i familjehem och på institution

Inom verksamhetssystemet BBIC (Barnets behov i centrum) finns stöd för uppföljning av barnets utveckling vid placeringar. Därutöver använder verksamheten den läns gemensamma samverkansrutinen vid familjehemsplacering för att säkerställa att utvecklingen hos barn som placerats följs upp. I de indikatorer som följs upp och rapporteras till utskottet för lärande och stöd återfinns inte rapportering av antal besök per år i familjehemmet och om barnet har haft möjlighet till enskilt samtal med handläggare. Vi anser att verksamheten bör utveckla uppföljningen av utvecklingen hos placerade barn.

Om det säkerställs att riktlinjer och rutiner efterlevs

Inom verksamheten finns en erfaren yrkeskår och rutinerade enhetschefer. Handläggare och chef träffas varje vecka för samråd. Därutöver finns en utvecklingsledare att tillgå och verksamheten arbetar med att uppdatera riktlinjer och rutiner regelbundet. Riktlinjerna är förankrade men inte beslutade av utskottet och de förvaras med rutiner i en pärm. Vi menar att verksamheten arbetar för att säkerställa att riktlinjer efterlevs, men verksamheten bör exempelvis prioritera arbete med ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete och att arbeta för att systemet ska finnas lättillgängligt via intranätet för att ytterligare säkerställa efterlevnad av riktlinjer och rutiner.

Om uppföljning och utvärdering av vilket resultat placeringen ger, sker i tillräcklig omfattning

Det sker ingen särskild uppföljning och utvärdering av resultatet av placeringen. Vi anser att uppföljning och utvärdering av resultat av placeringar är ett utvecklingsområde för verksamheten.

Rekommendationer:

- Arbeta med att sammanställa processer och rutiner i ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, fastställa riktlinjer i kommunfullmäktige och tillse att riktlinjer och rutiner finns tillgängligt via intranätet
- Överväga att upprätta dokumenterade riktlinjer för rekrytering av familjehem
- Överväga att utse en särskilt utsedd socialsekreterare vid placering av ensamkommande barn som ansvarar för kontakterna med barnet och som inte ansvarar för kontakten med familjehemmet eller HVB-hemmet.
- Se över kvalitetsredovisningen såväl som kvalitetsindikatorer, mätbarhet och uppföljning
- Överväga att följa upp och utvärdera resultat av placeringar

KPMG, dag som ovan

Annelie Svensson
Konsult